

Onderzoekopzet risicomanagement sociaal domein Leusden

december 2017

Inleiding

In het voorjaar van 2017 heeft de werkgroep Financiën van de gemeente Leusden aangegeven dat zij graag een rekenkameronderzoek wil laten uitvoeren naar het risicomanagement in het sociaal domein, vergelijkbaar met de onderzoeken die de rekenkamercommissie in Barneveld heeft uitgevoerd en momenteel in Scherpenzeel uitvoert. De rekenkamercommissie heeft ingestemd met dit verzoek, mede omdat het voldoet aan de selectiecriteria van onderzoek van de rekenkamercommissie (zie bijlage).

De risico's binnen het sociaal domein bleken onlangs in de gemeente Leusden weer actueel. Eind oktober heeft het college van B&W een memo gestuurd over het verwachte tekort in 2017 van ruim € 2 miljoen in het sociaal domein¹. Vervolgens heeft er een spoeddebat met de raad plaatsgevonden. In dit debat heeft het college een inhoudelijke toelichting gegeven op de verwachte tekorten.

De drie decentralisaties in het sociaal domein

In 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor jeugdhulp, arbeidsparticipatie naar vermogen en ondersteuning van inwoners met beperkingen. Een deel van deze taken hadden de gemeenten al en een deel namen zij over van de Rijksoverheid (drie decentralisaties). Het idee achter de decentralisaties is dat gemeenten dichter bij de burger staan en hierdoor de taken efficiënter, cliëntgerichter en met minder bureaucratie kunnen uitvoeren. Ook zouden gemeenten de taken effectiever en goedkoper moeten kunnen uitvoeren door een andere manier van werken en meer samenhang te brengen in de taken. Dit is ook nodig, aangezien met de drie decentralisaties per saldo een forse rijksbezuiniging moet worden opgevangen.

Risico's sociaal domein

Het behalen van de gestelde doelen en het realiseren van een goede uitvoering in de praktijk van de hulp en ondersteuning staat mogelijk haaks op het realiseren van de bezuinigingen in het sociaal domein. Het is mede daarom van belang dat de gemeente de doelen en de risico's goed in beeld heeft, zodat de nodige maatregelen genomen kunnen worden om de risico's te beheersen. Een risico is de kans op een onverwachte gebeurtenis die van invloed is op het bereiken van de doelstellingen. Te denken valt hierbij aan risico's in de volgende categorieën: 1) Sociaal/ inhoudelijk, 2) Personeel, 3) Juridisch, 4) Informatisering, 5) Economie/financieel, 6) Politiek, 7) Organisatie en leiderschap, en 8) Samenwerking.²

Inperking onderzoek

Het onderzoek zou te omvangrijk worden als we alle mogelijke risico's betreffende de drie decentralisaties in het sociaal domein in kaart zouden moeten brengen. Het onderzoek zal zich daarom beperken tot de risico's die verband houden met de gemeentelijke beleidsdoelstellingen die de raad vastgesteld heeft op het gebied van het sociaal domein. Het onderzoek zal gericht zijn op de vraag of de gemeente de belangrijkste risico's bij deze doelstellingen in kaart heeft gebracht en op een goede wijze beheerst. Op deze manier voorkomen we dat we onderzoek doen naar allerlei risico's die samenhangen met doelstellingen waarvoor de gemeente helemaal niet gekozen heeft.

¹ Memo van college B&W aan gemeenteraad Leusden, Tekort op begroting sociaal domein 2017, 25 okt 2017

² Handreiking financiën en 3 decentralisaties, Ministerie BZK/ gemeentenvandetoekomst.nl, pag. 23, 27, 50

Doel

Doel van het onderzoek is:

- inventariseren welke beleidsdoelstellingen de gemeenteraad vastgesteld heeft op het gebied van het sociaal domein;
- bepalen of de gemeente de belangrijkste risico's bij de beleidsdoelstellingen in beeld heeft gebracht, mede gelet op de decentralisatie van taken vanuit het Rijk;
- bepalen of de gemeente de nodige maatregelen genomen heeft om de betreffende risico's adequaat te beheersen;
- zo nodig aanbevelingen doen ter verbeteren van het risicomanagement bij de het sociaal domein.

Centrale onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidt:

“Heeft de gemeente de risico's betreffende de door de raad vastgestelde beleidsdoelstellingen op het gebied van het sociaal domein in beeld en heeft de gemeente de nodige maatregelen genomen om deze risico's adequaat te beheersen, mede gelet op de recente decentralisatie van taken vanuit het Rijk?”

Om deze vraag te beantwoorden zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- Welke beleidsdoelstellingen heeft de gemeenteraad vastgesteld betreffende het sociaal domein?
- Heeft de gemeente de belangrijkste risico's betreffende de beleidsdoelstellingen in beeld gebracht, mede gelet op de recente decentralisatie van taken vanuit het Rijk? Zo ja, hoe?
- Heeft de gemeente in deze een goed werkend systeem van risicomanagement?
- Hoe zijn de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen de gemeentelijke organisatie verdeeld betreffende het risicomanagement ten aanzien van het sociaal domein?
- Informeert het college de gemeenteraad tijdig en volledig over de belangrijkste risico's? Brengt het college hierbij de belangrijkste te maken keuzes (beheersmaatregelen) in beeld? Kan de raad haar kaderstellende en controlerende rol op basis hiervan voldoende uitoefenen?

Methode van onderzoek

Het onderzoek zal starten met het bestuderen van algemene literatuur en relevante (beleids)documenten van de gemeente Leusden betreffende het onderzoeksonderwerp. Vervolgens zullen interviews plaatsvinden met relevante ambtenaren en bestuurders. Ook zullen we cliëntorganisaties/Adviesraad Sociaal Domein en/of directeurs van aanbieders van diensten benaderen voor input.

Globale planning

De globale planning van het onderzoek is als volgt:

	2018											
	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Vorbereidingen												
Onderzoeksopzet opstellen en afstemmen werkgroep F	X											
Versturen onderzoeksopzet naar gemeenteraad	X											
Onderzoek												
Startgesprek		X										
Aanleveren documenten			X	X								
Documentstudie					X	X						
Interviews								X	X			
Rapportage van bevindingen									X	X		

Technische reactie											X	
Bestuurlijke reactie												X
Aanbieden rapport												X

Bijlage 1 Selectiecriteria van de rekenkamercommissie

In onderstaande tabel is het onderwerp 'risicomanagement bij de drie decentralisaties' getoetst aan de selectiecriteria voor onderzoeksonderwerpen van de rekenkamercommissie.

Selectiecriteria voor onderzoek	Onderzoek "Risicomanagement sociaal domein" Leusden
Relevantie: Is er sprake van een groot maatschappelijk, organisatorisch, bestuurlijk en/of financieel belang?	Er is sprake van zowel een groot maatschappelijk, organisatorisch, bestuurlijk als financieel belang.
Risico's: Is er sprake van risico's voor de doelmatigheid, rechtmatigheid of doeltreffendheid?	De drie decentralisaties gaan gepaard met een grote bezuiniging. De gemeenten moeten dezelfde taken uitvoeren met minder geld. Mogelijk levert dit risico's op voor de doeltreffendheid van het beleid.
Toegevoegde waarde: Is het onderwerp niet onlangs onderzocht door anderen? En worden er structurele leereffecten verwacht?	Het onderwerp is onlangs niet onderzocht door anderen. Het onderzoek is gericht op het formuleren van structurele leereffecten betreffende de beleidsinformatie.
Capaciteit: Is de rekenkamercommissie in het bijzonder geschikt om onderzoek te doen naar het onderwerp op basis van haar bevoegdheden, kennis of vaardigheden?	De rekenkamercommissie beschikt over de capaciteit om dit onderzoek te doen: budget, benodigde kennis, bevoegdheden en vaardigheden zijn aanwezig.
Subsidiariteit: Kan de onderzoeksvraag op een andere, meer eenvoudige manier worden beantwoord?	De rekenkamercommissie zal in het onderzoek gebruik maken van relevante (onderzoeks)informatie die al beschikbaar is (landelijk en bij de gemeente).
Variatie: Is er voldoende variatie in de onderwerpen die de rekenkamercommissie in één jaar en over de jaren heen onderzoekt? Ook dient er onderscheid te worden gemaakt in onderzoek naar de bedrijfsvoering en beleidsonderzoek.	De rekenkamercommissie heeft nog niet eerder een onderzoek gedaan naar het risicomanagement in de gemeente Leusden.